

BALANSE AKTEN

Nordisk samarbeid om
utdanning for bærekraftig utvikling

Et prosjekt fra Idébanken, Ekocentrum og Øko-net til
FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling 2005–2014

Vil du delta i prosjekt Balanseakten?

Vi har kalt dette samnordiske prosjektet om utdanning for bærekraftig utvikling Balanseakten, etter prosjektets symboler – en rekke skulpturer som er lagd av billedhugger Jens Galschiøt og pryder denne brosjyren, som et konkret og visuelt symbol på den balansen bærekraft krever.

Vi inviterer og oppfordrer hermed alle utdanningsinstitusjoner i Norden til å delta i Balanseakten og det viktige arbeidet som ligger i prosjektet og dets prosess for bærekraftig utvikling. Institusjonene som deltar forplikter seg til å jobbe for de sju verdiene og nå de tre målene i Balanseakten. De tre målene understøttes av en rekke ambisjoner som det skal jobbes med i prosessen.

De tre overordnede målene:

- Undervisningen skal omfatte bærekraft i teori og praksis
- Institusjonens drift skal være bærekraftig
- Institusjonen skal skape folkeopplysning samt allmenn og politisk debatt om bærekraftig utvikling

Nettverk og årsmøte

Tanken bak prosjektet er at de tilknyttede institusjonene danner et nettverk, der de kan utveksle erfaringer og ideer og videreutvikle prosjektet. Det skjer via prosjektets hjemmeside, der alle de tilknyttede institusjonene presenteres. Her vil det også finnes en idébank og et debattforum.

Målet er at det skal holdes et årlig møte, der alle de tilknyttede institusjonene samles. Dels for å gå gjennom prosjektets status og se hvor langt de enkelte institusjoner er kommet i å oppfylle Balanseaktens mål, dels for å utveksle erfaringer og ideer i forbindelse med arbeidet, og for å sette nye, felles mål og ambisjoner for prosjektet.

De utdanningsinstitusjonene som er tilknyttet Balanseakten får rett til å bruke prosjektets symbol og navn i kommunikasjonsmateriale, som for eksempel brosjyrer, hjemmeside og brevpapir.

Hvorfor utdanning for bærekraftig utvikling

På FNs konferanse for miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992 vedtok verdens land Agenda 21 – en dagsorden for bærekraftig utvikling i det 21. århundret. På denne dagsordenen står det blant annet at *“utdanning er avgjørende for å fremme bærekraftig utvikling og forbedre menneskers evne til å løse miljø- og utviklingsproblemer”*.

Ti år senere, i 2002, på FNs verdenstoppmøte i Sør-Afrika, ble landenes utvikling i bærekraftig retning gjennomgått. Her ble det for alvor slått fast at utdanning er et av de viktigste redskapene i arbeidet for en bærekraftig verden. På bakgrunn av dette besluttet FN at det skal gjennomføres et tiår for utdanning for bærekraftig utvikling i perioden 2005–2014, for å sette fart på denne utviklingen.

FNs organisasjon for utdanning, forskning og kultur, UNESCO, er koordinator for tiåret. På nasjonalt nivå har regjeringen og UNESCOs nasjonalkommisjon i det enkelte land ansvaret for gjennomføringen.

UNESCOs visjon for dette tiåret:

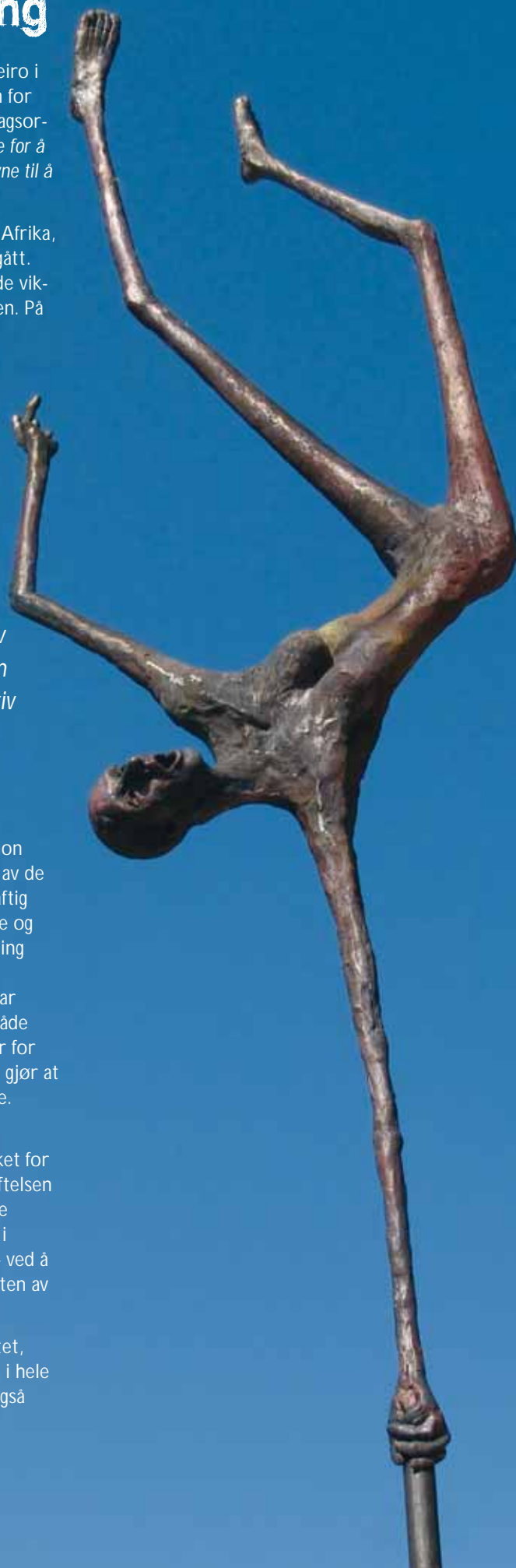
“En verden der alle har mulighet til å få utbytte av utdanning og lære verdier, atferd og livsformer som støtter opp om en bærekraftig framtid og en positiv samfunnsmessig forandring.”

Norden kan spille en sentral rolle

Initiativ fra regjeringer og en internasjonal organisasjon er imidlertid ikke nok til å leve opp til Agenda 21. Et av de sentrale temaene i Agenda 21 er nettopp at bærekraftig utvikling bare kan sikres med bred allmenn deltakelse og aktiviteter på grasrotnivå. Dette gjelder også utdanning for bærekraftig utvikling. I denne sammenhengen er Norden unik på to områder. I de nordiske landene har vi lange tradisjoner for aktive folkebevegelser, som både befolkning og regjering lytter til, og vi har tradisjoner for folkeopplysning og debatt. Samtidig har vi språk som gjør at vi enkelt kan kommunisere på tvers av landegrensene.

Derfor tror de tre nordiske folkeopplysningsorganisasjonene: Øko-net (Netværket for økologisk folkeopplysning og praksis) i Danmark, Stiftelsen Idébanken i Norge og Stiftelsen Ekocentrum i Sverige at vi i Norden kan komme til å spille en sentral rolle i realiseringen av utdanning for bærekraftig utvikling – ved å gå i spissen, utvikle konseptet i fellesskap og vise resten av verden hvordan det kan gjøres.

Vi har derfor utviklet og fått støtte til dette prosjektet, som vi nå inviterer skoler og utdanningsinstitusjoner i hele Norden til å delta i. De tre organisasjonene utgjør også prosjektets styringsgruppe.

Balanseaktens 7 verdier

Prosjektet bygger på 7 verdier for bærekraftig utvikling og utdanning for bærekraftig utvikling, som de tilknyttede institusjonene forplikter seg til, som grunnlag for deres arbeid:

- 1** Vi vil ta hensyn til kommende generasjoner, og vil derfor vurdere følgene av våre handlinger i et langsiktig perspektiv.
- 2** Vi erkjenner at vi bare har én jordklode med begrenset tilgang på ressurser og kapasitet. Vi vil derfor prioritere miljø- og ressursansvar.
- 3** Vi erkjenner at vi lever i en verden med ujevn fordeling, og at det derfor er vårt moralske ansvar å jobbe for en mer jevn fordeling av jordens ressurser og goder.
- 4** Vi innser at alle må delta for å løse de globale utfordringene, og vil derfor bidra til dette, samtidig som vi jobber med å styrke demokratiet på alle nivåer.
- 5** Vi vil søke ny problemløsende kunnskap på tvers av faglige grenser og utdanne mennesker, som føler et globalt medborgerskap med bevissthet om miljømessige og sosiale problemer.
- 6** Vi vil vise sammenheng mellom ord og handling ved å jobbe etter prinsipper for bærekraft i den daglige virksomhet og praksis.
- 7** Vi vil bidra til en allmenn og politisk debatt om bærekraft, og være synlige og skape debatt i samfunnet – både rundt verdiene og hvilke tiltak som kan åpne veien for bærekraftige rutiner.

Bærekraftig utvikling handler om fremtiden – forvaltet nå!

Om å ta ansvar for resultatet av dagens handlinger som rammer en annen, på et annet tidspunkt og på et annet sted.

Balanseaktens 3 mål og ambisjoner

De 7 verdiene konkretiseres her i tre mål og en rekke ambisjoner for å nå disse målene og utvikle utdanning for bærekraftig utvikling:

Mål 1 ➤ Undervisningen omfatter bærekraft i teori og praksis

Målet er at elevene/studentene – utover den utdanningen institusjonen tilbyr – også får kunnskap og kompetanse til å være ambassadører og forandringsagenter for bærekraft. Derfor må institusjonen ha som ambisjon å:

- Undervise elevene/studentene i verdier, teori og praktiske løsninger om bærekraft samt formidling og kommunikasjon, slik at de kan formidle informasjon og skape debatt om bærekraft både under og etter utdanningen.
- Undervise elevene/studentene i naturens kretsløp og samspill, i natur-, miljøetikk og miljøfilosofi, i demokrati og menneskerettigheter og i globaliseringens konsekvenser, muligheter og risikoer.
- Inkludere elevene/studentene i gjennomføringen av de praktiske løsningene under mål 2 og 3.
- Undervise elevene/studentene i, og diskutere, livsstilsanalyse, -sammenligning og -kritikk.
- Etterutdanne lærerne i bærekraft – i teori og i praksis.

Mål 2 ➤ Institusjonens drift er bærekraftig

Målet er at institusjonen skal være bærekraftig i praksis, og dermed vise både elever og omverden sammenhengen mellom ord og handling. Derfor skal institusjonen jobbe for – og være i gang med en omstilling innenfor følgende områder:

- Kildesortering av avfall, resirkulering og gjenbruk av materialer.
- Grønn innkjøpspolitikk – deriblant økologiske matvarer i kjøkken/kantine
- Bærekraftige transportløsninger til og fra institusjonen for elever og lærere.
- Miljøledelsessystemer som omfatter bærekraftig virksomhet mht. energi- og vannforbruk, rengjøring o.l. samt etterutdanning av personalet i bærekraftig virksomhet.

Mål 3 ➤ **Institusjonen skaper folkeopplysning samt allmenn og politisk debatt om bærekraftig utvikling**

Målet er at institusjonen skal gå foran som et godt eksempel, som viser så vel andre institusjoner som lokalsamfunnet og hele landet hvordan man kan ivareta bærekraft i praksis og integrere det i undervisningen. Derfor er det en ambisjon at institusjonen i løpet av ett år arrangerer minst et offentlig arrangement, som for eksempel:

- Invitere utdanningsinstitusjoner i nærheten til et opplysnings- og debattarrangement om prosjektet og FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling, og på den måten oppfordre flere utdanningsinstitusjoner til å delta.
- Invitere foreninger, myndigheter og næringslivet i lokalområdet til et opplysnings- og debattarrangement om prosjektet, FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling og bærekraftig utvikling generelt.
- Arrangere et offentlig informasjons- og debattmøte eller annet oppmerksomhetsskapende arrangement om prosjektet, FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling og bærekraftig utvikling generelt.
- Få lokale og/eller nasjonale medier til å omtale institusjonens arbeid og deltakelse i prosjektet for å skape synlighet og oppmerksomhet.
- Inkludere lokalsamfunnet i realiseringen av praktiske, bærekraftige løsninger/tiltak, for eksempel de løsningene/tiltakene som er nevnt under mål 2.

Status og videreutvikling på prosjektets årsmøte

Med Balanseakten har de tilknyttede institusjonene et verktøy som skal gi støtte til prosessen for bærekraftig utvikling og utdanning for bærekraftig utvikling.

Hver institusjon skal én gang i året gjennomføre en egenevaluering ved å finne ut hvor langt man har lyktes i å nå de tre målene. Denne redegjørelsen legges dels inn på prosjektets hjemmeside, dels presenteres den for de andre tilknyttede institusjonene på prosjektets årsmøte.

Institusjonenes redegjørelser brukes som utgangspunkt for prosjektets status, erfaringsutveksling og utvikling av nye ideer og tiltak. Årsmøtet er i tillegg stedet der de tilknyttede institusjonene i fellesskap setter nye mål og ambisjoner for prosjektet, samt diskuterer og fastlegger den videre utviklingen, deriblant samarbeid med andre land.

Deltakelse i Balanseakten

Hvis din utdanningsinstitusjon vil delta i prosjektet Balanseakten kan dere sende påmeldingen per brev eller e-post til prosjektets sekretariat:

Øko-net

Svendborgvej 9, Ollerup
DK-5762 Vester Skerninge
Att.: Lars Myrthu-Nielsen (koordinator)
E-mail: eco-net@eco-net.dk

Påmeldingen skal foretas av institusjonens ledelse, som skal velge minst én medarbeider som kontaktperson for prosjektet i institusjonen. Påmeldingen skal inneholde opplysninger om institusjonen, antall elever osv.

Styringsgruppen/sekretariatet vil deretter sørge for at institusjonen tas med på hjemmesiden, får tilsendt ytterligere materiale om prosjektet og holdes løpende informert om prosjektets utvikling.

Balanseaktens symbol

Balanseakten, som pryder sidene i brosjyren og som har gitt navn til prosjektet, består av en rekke skulpturer lagd av den danske billedhuggeren Jens Galschiøt, som et internasjonalt symbol for FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling. Balanseakten skal være et konkret og visuelt symbol på prosjektet og på den balansen som bærekraft krever. Balanseakten er en rekke bronseskikkelser som balanserer på 14 meter høye, bøyelige kullfiberstenger.

Ofte holder figurene bare så vidt balansen, men kullfiberstengene sørger for at de hele tiden retter seg opp – som et uttrykk for at vi kan finne en bærekraftig balanse, hvis vi bare prøver. Som et ledd i det nordiske prosjektet vil skulpturene bli satt opp i Norge, Sverige og Danmark. De vil være startskuddet for og stå som et symbol for prosjektet.

Prosjektet har i samarbeid med Jens Galschiøt planlagt at skulpturene skal plasseres mange steder i verden. Visjonen er at det skal settes opp ti skulpturer, én for hver av Balanseaktens sju verdier og tre mål. Målet er å ha skulpturer i Europa, Grønland, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Afrika, India, Kina, Sibir, Japan og Australia.

Skulpturene vil på denne måten både bli et lokalt uttrykk for deltakelse i prosjektet i de nordiske landene og et symbol på at man med prosjektet inngår i en større global sammenheng.

Bærekraftig utvikling handler om en miljømessig, økonomisk og sosialt rettferdig framtid – din, vår og deres framtid.

Tar du stilling og handler, påvirker du utviklingen. Gjør du det ikke, påvirker du den også!

Bli med i Balanseakten!

Dette prosjektet inviterer og oppfordrer alle utdanningsinstitusjoner i Norden til å delta i et nordisk samarbeid om utdanning for bærekraftig utvikling.

Institusjonene som deltar forplikter seg til å jobbe for 7 verdier og 3 konkrete mål.

De 3 overordnede målene:

- Undervisningen skal omfatte bærekraft i teori og praksis
- Institusjonens drift skal være bærekraftig
- Institusjonen skal skape folkeopplysning samt allmenn og politisk debatt om bærekraftig utvikling

www.balanseakten.no

De tre organisasjonene bak prosjektet Balanseakten

Stiftelsen
Idebanken

Akersgata 34
N-0180 Oslo
Tlf +47 23 31 09 60
www.idebanken.no

Stiftelsen
Ekocentrum

Aschebergsgatan 44
SE-411 33 Göteborg
Tlf. +46 31 70 50 740
www.ekocentrum.se

ekocentrum

Øko-net

Svendborgvej 9, Ollerup
DK-5762 Vester Skerninge
Tlf. +45 62 24 43 24
www.eco-net.dk
www.ubu10.dk

Prosjektets felles nordiske
hjemmeside fra Norge, Sverige
og Danmark

www.balanseakten.no
www.balansakten.se
www.balansceakten.dk

Internasjonal hjemmeside
www.balancingact.dk

Balanseakt-skulpturene

Skabt av billedhugger Jens Galschiøt,
Art In Defence Of Humanism
www.aidoh.dk

Layout

Mand Over Bord og Courage Design

Opplag

Norsk utgave, 1. opplag: 3000
Svensk utgave, 1. opplag: 3000
Dansk utgave, 1. opplag: 6000

Tryk

SvendborgTryk. Denne trykksaken er svanemerket og trykt på miljøgodkjent, klorfritt og 100 % resirkulert papir med vegetabilsk trykkfarge uten løsningsmidler.

ISBN

Norsk utgave:
87-988167-2-1 (trykk)
87-988167-5-6 (elektronisk)
Svensk utgave:
87-988167-6-4 (trykk)
87-988167-7-2 (elektronisk)
Dansk utgave:
87-988167-8-0 (trykk)
87-988167-9-9 (elektronisk)

Februar 2006

Støttes av

norden

Nordisk Ministerråd

Dansk Folkeoplysnings Samråd